

Facit

Uppdragskort om djurens anpassningar

A

Berguv

Berguven är en av världens största ugglor. Precis som andra ugglor kan den vrida mycket på huvudet.

Varför vrider ugglor så mycket på huvudet?

Förklaring

Ugglor kan inte röra på sina ögon som vi människor kan. Därför vrider de på huvudet för att hålla koll på vad som händer vilket är bra när de jagar efter byten.

B

Fladdermus

Titta på fladdermusens vingar.

Vad kallas samma kroppsdel på er?

Förklaring

Fladdermusens vingar är samma kroppsdel som våra armar. Även fågelns vingar är armar. Alla landlevande ryggradsdjur har samma grundform på kroppen även om de kan se väldigt olika ut. De har alla huvud, ryggrad, revben och de flesta har två armar och två ben.

Alla landlevande ryggradsdjur (djur med skelett) har utvecklats från fiskar i havet.

C

Hare

Varför blir skogsharen vit på vintern?

Förklaring

En vit hare på vit snö är svårare för rovdjur att upptäcka än till exempel en brun. I Sverige finns två sorters harar, skogshare och fälthare.

I södra Sverige är fältharen vanlig. Den behåller sin bruna färg på vintern och har svårare att klara sig i norr där vintrarna oftast är vita och snörika. På samma sätt har skogsharen svårt att klara sig på vintern på barmarken längst nere i söder. Den klarar sig bättre i norra Sveriges vita vinterlandskap. I de mellersta delarna av landet finns båda arterna.

D

Havsörn

Titta på kråkan som rycker havsörnen i stjärtfjädrarna.

Varför gör den det?

Förklaring

Kråkan vill irritera örnen så att den vänder sig om mot kråkan som snabbt flyr iväg. Då passar den andra kråkan på att hoppa fram och sno åt sig lite mat.

Kråkfåglar som skator, korpar och kråkor är intelligenta, påhittiga, läroaktiga och samarbetar i jakten på mat. De stannar i Sverige hela vintern.

<p>E Igelkott</p> <p>Varför har igelkotten taggar?</p>	<p>Förklaring</p> <p>Taggarna skyddar igelkotten mot fiender. När den känner sig hotad rullar den ihop sig med taggarna utåt och skyddar sin sårbara mage. En vuxen igelkott har ungefär 6 000 taggar.</p>
<p>F Nötskrika</p> <p>Nötskrikan hämtar ett ekollon under snön.</p> <p>Hur tror ni att den kunde veta att det fanns ett ekollon just där?</p>	<p>Förklaring</p> <p>Nötskrikan har själv gömt sitt ekollon. En enda nötskrika kan under hösten gömma tusentals ekollon under marken. När det blir ont om mat på vinter och vår tömmer den sina gömställen.</p> <p>Nötskrikan gömmer ekollonen var för sig, så den måste minnas hundratals gömställen och komma ihåg vilka den redan tömt. Nötskrikan hittar tillbaka genom att komma ihåg vinklar och avstånd till landmärken runt omkring – träd, buskar och stenar.</p> <p>De ekollon som inte blir uppätta kan växa upp och bli nya ekar.</p>
<p>G Rådjur</p> <p>Titta på de två rådjurshanarna med horn.</p> <p>Varför tror ni att de står mittemot varandra?</p>	<p>Förklaring</p> <p>Hanarna (eller bockarna) tittar på varandra för att bedöma styrka och storlek, men läser också av dofter som vi människor inte kan känna. Den ena bocken har gett upp för han känner att han är svagare än den andra. Hans kropp har sjunkit ihop och han har sänkt huvudet.</p> <p>Om bockarna är jämstarka kan de börja hota varandra för att på så sätt få reda på vem som är starkast. Båda undviker slagsmål så länge de kan. För om de börjar stängas med de spetsiga hornen riskerar de båda att skadas. Det är bäst för båda att göra upp utan strid.</p>
<p>H Älg</p> <p>Kom på fem saker som både ni och älgen har.</p> <p>Varför tror ni att ni har så mycket som är gemensamt med älgen?</p>	<p>Förklaring</p> <p>Till exempel öron, ögon, mun, näsa, huvud, hals, ryggrad, framben och bakben, päls. Älgar är precis som vi däggdjur så därför liknar vi varandra.</p> <p>Det är nästan bara landlevande däggdjur som har päls och öron som sticker ut utanpå kroppen. Sälar har också päls och vissa sälar har öron som sticker ut.</p>
<p>I Räv</p> <p>Räven vet att det finns en sork under snön.</p> <p>Vilka två sinnen tror ni räven använder mest?</p>	<p>Förklaring</p> <p>Räven använder framförallt hörseln och lukten på sin jakt efter sork. Lukten när den kommer fram till ängen och hörseln för att ta reda på exakt var sorken är. Räven kan höra en sork genom 20–30 centimeter tjockt snötäcke.</p>

<p>J Björn</p> <p>Björnen gräver ett ide.</p> <p>Varför sover björnen på vintern?</p>	<p>Förklaring</p> <p>Björnar i Sverige sover under vintern för att det är ont om mat. Björnar är allätare. Under våren och sommaren äter de myror, gräs och rötter men också älgkalvar och as.</p> <p>Under hösten måste björnar äta sig fet för att överleva vintern. Då stoppar de i sig stora mängder söta bär, mest blåbär och kråkbär.</p>
<p>K Mat-bajs-spelet</p> <p>Para ihop djuren med rätt mat och bajs.</p> <p>Hur många rätt fick ni?</p>	<p>Förklaring</p> <p>Sex rätt är det mesta man kan få. Spelet är ganska svårt så har man mer än fyra rätt har det gått bra.</p>
<p>L Sover eller inte-spelet</p> <p>Spela spelet.</p> <p>Hur många rätt fick ni?</p>	<p>Förklaring</p> <p>Man kan få sju rätt.</p> <p>Ekorre, talgoxe och mus är vakna för de kan hitta hela vintern. Igelkotten och fladdermusen sover för att de inte kan hitta mat under vintern.</p> <p>Det är för kallt för att huggormen och grodan ska kunna röra sig eftersom de är växelvarma.</p>
<p>M Mullvad</p> <p>Mullvaden lever hela livet under jord.</p> <p>Titta på fötterna – hur ser de ut och vad använder mullvaden fötterna till?</p>	<p>Förklaring</p> <p>Med sina spadlika framfötter gräver den många gångar i flera våningar.</p> <p>Varje dag kan en mullvad röra sig bortåt 500 meter i sin underjordiska labyrint. Jord som blir över puttars den upp på marken i typiska högar.</p>
<p>N Frågeväggen 1</p> <p>Ta reda på</p> <p>Vilket är Sveriges farligaste djur?</p>	<p>Förklaring</p> <p>Stick från getingar och bin kan vara farliga om man är allergisk. Även bitt från Sveriges enda giftiga orm, huggorm, kan man bli dålig av. Sedan är det farligt att krocka med en älg för den är stor och tung.</p>
<p>O Frågeväggen 2</p> <p>Ta reda på</p> <p>Hur lockar trumspindeln på honorna?</p>	<p>Förklaring</p> <p>Trumspindelhanen kan göra ett trumljud för att locka på honor när det är dags att para sig.</p>
<p>P Bäver</p> <p>Titta på bävern.</p> <p>Hitta minst två saker som gör att man kan se att bäverns kropp är anpassad till att leva i vatten.</p>	<p>Förklaring</p> <p>Fötterna har simhud mellan tårna och svansen är formad som en åra eller paddel. Ögonen och näsborrarna är placerade så att de sticker upp ovanför vattnet medan resten av kroppen är nedsänkt. Pälsen är tät och vattenavstötande vilket gör att bäverns hud aldrig blir blöt.</p>

<p>Q Järv</p> <p>Varför tror ni att jären har så stora, runda tassar?</p>	<p>Förklaring</p> <p>Järven har stora, runda tassar som gör att den inte sjunker ner i snön när den jagar på vintern - perfekt att ha när man är på jakt efter till exempel renar.</p> <p>Järven i montern har tagit med sig ett renben upp i ett träd. Järvar brukar gömma sin mat uppe i träd, bland klippor, eller i snö.</p>
<p>R Myrstacken</p> <p>Vad kallas den som lägger ägg i myrstacken?</p> <p>Hur många myrägg finns inne i myrstacken?</p>	<p>Förklaring</p> <p>Det är drottningen som lägger äggen. Det finns 13 stycken ägg, 12 vid drottningen och ett som flyttats. Drottningen passas upp av arbetsmyror som ger dem mat, håller dem rena och tar emot äggen.</p> <p>En drottning kan bli 20 år gammal och under sommaren kan hon lägga 10 ägg om dagen. Arbetsmyrorna flyttar äggen till speciella äggkammare där de sköts av särskilda vaktmyror.</p>
<p>S Myggan</p> <p>Lyssna på ljudet och titta på den stora myggan som sitter på taket.</p> <p>Vilka myggor suger blod?</p> <p>1. Hanarna X. Honorna 2. Både hanar och honor</p>	<p>Förklaring</p> <p>Alla myggor som sticks och suger blod är honor. Hos många arter av stickmyggor måste honan göra det för att hennes ägg ska utvecklas.</p> <p>Hanarna sticks inte och suger inte blod. Istället suger de i sig näringsrika safter från växter.</p>
<p>T Sparvuggla</p> <p>Varför tror ni att sparvugglan har samlat möss och småfåglar i en holk?</p>	<p>Förklaring</p> <p>När det är vinter samlar sparvugglan mat som den till exempel lägger i gamla hackspettsbon eller tomma fågelholkar. Oftast lägger den ett tjugotal byten i varje gömma, men ibland kan den samla ända upp till 200 byten på ett och samma ställe.</p> <p>Den samlar och sparar mat, det kallas för att hamstra för att slippa svälta under perioder när det är svårt att skaffa mat.</p>
<p>U Sälarna</p> <p>Det finns två sälarter i montern, gråsäl och knobbsäl.</p> <p>Vilka skillnader ser ni mellan dem?</p> <p>Vilka andra djur finns i montern?</p>	<p>Förklaring</p> <p>Gråsälen är lite större än knobbsälen och de har olika huvudform. I Sverige finns också en tredje art, vikaren, som är ännu lite mindre än knobbsälen.</p> <p>I montern finns också tre olika fåglar, en havstrut, en silltrut och en fiskmås. På klipporna sitter snäckor och på den steniga botten sitter små musslor</p>

<p>V Utter</p> <p>Uttern är hungrig och jagar en abborre.</p> <p>Vad använder uttern sina morrhår till när den jagar?</p>	<p>Förklaring</p> <p>Uttern använder sina morrhår som känselspröt när det är mörkt och den inte kan se under vattnet. Med känselspröten upptäcker uttern fiskar som den äter.</p>
<p>W Varg</p> <p>Titta på alla vargarna i montern.</p> <p>Kan ni se och kanske höra på vilka olika sätt vargar kan "prata" med varandra?</p>	<p>Förklaring</p> <p>Vargar kan prata med varandra genom att ändra kroppshållning. De kan till exempel böja sig ner och vila på frambenen för att visa att de vill leka. De kan också använda svansen en hög svans visar "jag är inte rädd". Vargar kan också visa tänderna på olika sätt.</p> <p>Sedan kan de också prata genom att yla. Ylandet har flera funktioner. Det kan vara ett sätt att samla gruppen inför nattens jakt, eller efter jakten, om vargarna kommit ifrån varandra n. Att yla tillsammans kan också ett sätt att markera familjegruppens revir, och berätta för andra vargar att det här är våra marker. Vargar har känslig hörsel. De kan höra andra vargar yla på åtminstone en mils avstånd.</p>
<p>X Fågelbordet</p> <p>Titta på fåglarna. Det är stannfåglar, de stannar i Sverige på vintern.</p> <p>Varför stannar vissa fåglar och andra flyttar?</p>	<p>Förklaring</p> <p>De fåglar som stannar kvar på vintern äter frön. Frön kan sitta kvar på växter som dött/torkat. Nästan alla fåglar flyttar från Sverige på vintern och flyger till länder där det finns mer insekter att äta. I Sverige är det svårt att hitta insekter och maskar på vintern.</p>
<p>Y Lodjuret</p> <p>Lodjuret försöker få tag i fågeln som är en orre.</p> <p>Vilka sinnen tror du är viktiga när lodjuret är på jakt?</p>	<p>Förklaring</p> <p>Lodjurets viktigaste sinnen är syn och hörsel. Den kan höra en ren gräva i snön efter mat på flera hundra meters håll.</p> <p>Lon smyger sig oftast på sitt byte. Tålmodigt och långsamt kryper den fram tills den kommit tillräckligt nära. Då tar den plötsligt tre, fyra snabba språng och överraskar bytet.</p>
<p>Z Skogsbranden</p> <p>Gå in i brandrummet (det brinner inte på riktigt).</p> <p>Försök komma på något som är dåligt med att skogen brinner och något som kan vara bra att skogar brinner.</p>	<p>Förklaring</p> <p>För vissa växter och djur är det bra att det brinner ibland. Många insekter lever av den brända, döda veden och lägger sina ägg i den. Mycket näring frigörs från träden som brunnit. Frön som legat dolda i marken tar upp näringen och gro snabbt.</p> <p>En del växter har frön som måste hettas upp av eld eller stark sol innan de kan gro, till exempel brandnäva och svedjenäva. Fröna kan ligga i marken och vänta på nästa brand i över hundra år.</p>

Kräsna honor (blåmes)

Tryck på knappen.

Vilken färg lyser starkare?

Vad tror ni den lysande färgen betyder?

Förklaring

Det lyser starkt blått på blåmesens huvud. Ju starkare blå färg en hane har desto mer populär är han bland honorna. Den intensiva blå färgen signalerar att han är extra frisk och stark.

Den blå färgen reflekterar mycket ultraviolett ljus något som vi människor inte kan se, bara blåmesar.

Spårspelet

Spela spelet.

Hur många rätt fick ni?

Förklaring

Rätt svar

1. Räv-spårstämpel
2. Skata-spårstämpel, fjädrar
3. Älg-bajs
4. Mus- gnag kotte och nötter
5. Hare-bajs
6. Ekorre-gnag kotte
7. Bäver-gnag
8. Ugglaspjäll